

tuendi materia, nondum est formalis sacramenti institutio. Nec plus ex Patrum sententiis evinci potest.

Ad 2um. R. D. A. Fuit tunc designata forma quomodocumque, exemplariter: item sic insinuat effectus C. formaliter N. Aliud est manifestari Trinitatem; aliud declarare practice et simul præcipere, ut aliquid fiat cum expressa trium personarum invocatione, quod est formam designare formaliter; at hoc Christus non fecit. Hinc illa Christi baptizati historia quædam imago tantum et exemplar fuit baptismi instituendi.

Si dicas: Juxta S. AMBROS. Lib. 1. de Sacram. cap. 5. n. 15. Christus etiam formam designavit formaliter; inquit enim S. Pater descendisse Spiritum sanctum, cum Christus formam baptismatis daret.

R. D. Formam, id est, figuram, exemplar baptismi C. formam, prout nunc sumi consuevit a schola in ordine ad materiam N. Valde perperam hic sensus tribueretur S. AMBROSIO juxta superius dicta.

A quo tempore obligare baptismus cœperit, inde pendet, quod Tract. de Legib. dicitur de obligatione Legis evangelicæ.

ARTICULUS II.

DE MATERIA REMOTA BAPTISMI.

15. *Præmitto*. Duplicem in sacramentis oportere materiam distingui, remotam unam, alteram proximam, jam supra (Tract. de Sacram. in gen. Dissert. 2^a. c. 1. a. 1. n. 103.) observavimus. Unde hic primum de baptismi materia remota, quæ ordine ac consideratione prior est, movetur quæstio; circa quam duplex hæreticorum error notandus venit.

1°. Eorum, qui aquam in baptismo penitus rejecerunt, etsi hunc alias non negarent, ut Caiani juxta TERTULLIAN. L. de Bapt. c. 1., Manichæi, teste S. AUG. Hæc. 46., Seleuciani et Hermiani, teste eodem Hæc. 59. quibus Paulicianos accensent alii, uti et Waldenses Ebrardus c. 6. operis contra eosd. De Paulicianis tamen non æque certum est.

2°. Aliorum, qui quidem aquam retinendam putarunt in baptismo, sic tamen, ut in necessitate, deficiente aqua, quovis in liquore conferri posset, velut Lutherus in colloquiis symposiacis c. 17., Beza epist. 2 ad Tillium; aliique posterioris ævi Novatorum, teste Palavicino L. 9. Histor. Conc. Trid. c. 7. ubi inter propositiones varias ex recentioribus Lutheranis et Calvinistis excerptas hanc de baptismo refert: *Aqua vera et naturalis non est de necessitate baptismi*; ac propterea verba illa Christi: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto*, ad metaphoram detorquenda sunt; quam damnavit TRIDENTINUM Sess. 7. Can. 2. Et vero Calvinus L. 4. Instit. c. 15. per aquam nihil aliud quam Christi sanguinem vult intelligi, propter mundandi et abluendi similitudinem; quem secuti Calvinistarum alii. Aliter tamen nunc passim censent Protestantes.

16. *Dico I.* Materia remota baptismi, eaque necessaria absolute, sola aqua naturalis seu elementaris est. Est de fide catholica juxta TRIDENT. Sess. 7. Can. 2.

Prob. I. Ex SCRIPTURA: Joan. 3. 5. Christus aiebat ipse Nicodemo: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei*. Apostolus vero ad Ephes. 5. 26. quomodo Ecclesia, immaculata Christi Sponsa, sanctificetur ab eo, ostensurus, inquit, *ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ*. Ac ne quis aquam hic figurate sumi existimet, ipsa continua praxis obstat; nam Act. 8. a Philippo in fide instructus Eunuchus reginæ Candacis aiebat: *Ecce aqua; quid prohibet me baptizari?* Et Act. 10. 47. ait PETRUS: *Numquid aquam quis prohibere potest, ut baptizentur hi*. At quæ hic figurata aqua?

Prob. II. Ex consensu PATRUM unanimi et praxi ECCLESIE. Sic S. JUSTINUS M. Apol. 1^a. n. 61. de iis, qui ad religionem Christianam conversi, inquit: *Deinde eo adducuntur a nobis, ubi est aqua... Nam in nomine cunctarum rerum Parentis, et Domini Dei et Servatoris nostri Jesu Christi et Spiritus sancti in aqua tunc lavantur*. TERTULL. L. de baptismo his orditur verbis: *Felix sacramentum aquæ nostræ*. Ac, plerisque aliis in re aperta prætermissis, S. AUG. Tr. 15. in Joan. n. 4. Tolle, inquit, aquam, et non est baptismus. Sed et Ecclesia semper eos suo sinu expulit, accensuitque hæreticis, qui aliter sentirent, ut vel ex relatis iis initio hujus articuli patet. Accedit responsum GREG. IX. ad Archiepiscopum Nidrosiensem in Norwegia, ubi pro aqua in baptismo adhibebant cervisiam: *Cum secundum doctrinam Evangelicam oporteat ex aqua et Spiritu sancto renasci, non debent reputari rite baptizati, qui in cervisia baptizantur*.

Ut proinde merito Conc. FLOR. in Decr. doceat: *Materia hujus sacramenti est aqua vera et naturalis*; ac TRID. Sess. 7. Can. 2. jure damnet oppositum asserentes.

Ratio a priori sola et tota est Christi instituentis voluntas; cujus varias congruentias affert Doctor Angelicus hic q. 66. a. 3., ac post hunc Theologi, desumptas a proprietatibus aquæ.

Quidquid igitur veræ usualis aquæ nomine inter homines venit, materia baptismi est, sive marina sit, sive fluvialis, sive fontana, sive putei, sive paludis; sive limpida sit, sive turbida; salsa, sive dulcis; frigida, sive calida; colorata, sive non; pluvialis vel alia. Nec refert, quod ex nive aut grandine resolutis sit. Dico: *resolutis*; grando enim, nix, glacies, nebula non resoluta, ut nomine aquæ non veniunt nec per se abluunt, ita materia baptismi esse non possunt. E contra vero quidquid usualis aquæ rationem non participat, esse nequit baptismi materia, ut vinum, lac, oleum, saliva, sudor, lacrymæ, cervisia, lixivie perfectæ, succi ex pomis, pyris, cerasis expressi; nec si aquæ naturali aliud misceatur heterogeneum, ut hominum esse aqua usualis desinat. In dubio autem, utrum liquor aquæ naturalis, vel usualis naturam habeat, eo extra necessitatem uti nunquam licet, sed in necessitate tantum. De quibus pluribus Theologia Moralis pertractat.

Sed et illud præterea curandum, ut, qui baptizant, dum possunt, aqua benedicta utantur, non equidem, quod hoc de necessitate sacramenti sit; sed quia decentius fit, juxtaque Ecclesiæ praxin. Ac quidem in baptismo solemnium aqua esse debet, juxta morem Ecclesiæ, chrismate permixta, eodemque anno in pervigilio Paschæ vel Pentecostes benedicta, ex præscripto Ecclesiæ.

17. *Obj. I.* Fundamentum dogmatis catholici est illud Joan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto*; sed hoc infirmum est, quia in hoc textu aqua non litteraliter, sed metaphoricè debet accipi, scilicet pro Spiritu sancto interius animam abludente; quod

Prob. 1°. Quia sicut in cit. textu dicimur renasci ex Spiritu, sic per aquam: sed Spiritus non habet rationem materiæ baptismi; ergo æque parum aqua.

2°. Christus cit. loc. reprehendit Nicodemum, quod ignoraret, hominem ex aqua renasci posse: sed si de vera aqua locutus fuisset Christus, immerito reprehendisset Nicodemum; cum enim renascentia hominis ex aqua dependeret a Christi voluntate libera, Nicodemus scire non poterat, aquam ad renascentiam hominis esse necessariam.

3°. Sicuti cit. loc. dixit Christus: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu sancto*; ita Matth. 3. dicitur de Christo: *Ille vos baptizabit in Spiritu sancto et igne*; ergo sicut hic non intelligitur verus ignis; sic nec in priore loco aqua vera; sed utrobique intelligitur Spiritus. Unde et S. CHRYSOSTOMUS homil. 34. in Joan. (al. 32. n. 4.) ait, Spiritus sancti gratiam in Scriptura modo ignem, modo aquam appellari.

4°. S. Joannes Baptista Matth. 3. ipse suum baptismum per hoc distinguit a baptismo Christi, quod ipse in aqua, Christus vero in Spiritu sancto baptizaret; ergo supponit renascentiam hominis fieri per gratiam Spiritus sancti intus operantis; ut proinde hæc: *ex aqua et Spiritu* idem sonent, ac per Spiritum interne instar aquæ mundantem et abludentem.

R. 1°. *N.* eo solo textu niti Catholicos, sed et aliis in Concl. relatis, qui ad sensum metaphoricum deflecti non possunt, tum praxi et traditione Ecclesiæ perpetua.

R. 2°. *N. min.* ejusque rationem.

Ad prob. 1^{am}. R. *N. A.* Spiritus non potest esse alicujus materiæ sacramenti; potest vero aqua; ergo ab uno ad alterum non tenet paritas. Proin juxta subjectam materiam per Spiritum sanctum indicatur causa efficiens spiritualis renascentiæ; per aquam vero materia, sive aqua naturalis, cum nihil sit, quod suadeat aut cogat alio in sensu aquam accipere; ipsaque semper ita intellexerit Ecclesia ab Apostolorum ævo, adeo ut nec Pelagiani hic ad commentum aquæ metaphoricæ sint ausi recurrere.

Ad 2^{am}. R. *N. min.* Reprehenditur enim Nicodemus, quod, cum Christus clare non de regeneratione carnali, sed spirituali loqueretur, utpote de renascentia ex aqua et Spiritu sancto, cujus omnes homines capaces sunt, ipse tamen, licet in lege peritus, *magister in Israel*, Christi dicta de renascentia carnali acciperet. Deinde scire, utpote legis Doctor, debuerat, quod prædixerat Ezechiel cap. 36. terram, id est, homines per aquam renovandos esse: *Effundam super vos aquam mundam, et mundabimini ab inquinamentis vestris*, etc. Demum cum Judæi ipsi neophytos suos baptizarent adhibitis purificationibus variis, itaque renovatos haberent pro hominibus novis; quin ipsi Judæi variis se baptismatibus purificarent; debuerat facile advertere, posse a Deo per aquam homines regenerari spiritualiter.

Ad 3^{am}. R. 1°. *N. A.* Nullus enim unquam, si Hermianos et Seleucianos hæreticos exceperis, credidit, ignem verum de necessitate baptismi esse;

e contra constat, Christum ejusque discipulos, horumque exemplo Ecclesiam semper baptizasse in aqua: igitur recte Joan. 3. aqua vera materiæ in baptismo tenere locum dicitur; ignis vero Matth. 3. sumi symbolice, vel metaphoricè ad significanda dona Spiritus sancti; sed et falsum, a S. CHRYSOST. dici in loco controverso aquam et Spiritum pro eodem sumi, sive aquam pro Spiritu.

R. 2°. Negari potest conseq.; cum et alii Patres, ut S. DAMASCENUS L. 4. Orthod. fid. c. 9., ignem litterali accipiant sensu, velintque S. Præcursores alludere ad linguas igneas, quæ in Pentecoste supra Apostolorum capita dispersitæ visæ sunt.

Ad 4^{am}. R. *D.* Distinguit suum baptismum per hoc, quod suum baptismum conferat in aqua, vel ratione materiæ, quasi baptismus Christi non haberet aquam pro materia. *N.* uterque enim erat in aqua, ut vel ipsa discipulorum Joannis orta contentio evincit: ratione effectus, quod Joannes baptizaret in aqua tantum sine collatione gratiæ Spiritus sancti, quam conferebat baptismus Christi *C.*

18. *Obj. II. 1°.* SIRICIUS Papa sec. IV. exeunte, item STEPHAN. II. sec. VIII. cum in Gallia versaretur, approbarunt baptismum in vino collatum, ut quidem de STEPHANO videre est apud SIRMONDUM t. 2. Concil. Galliæ, et LABBEUM t. 6. Conc. p. 1652.

2°. MOSCHUS in Prato spirit. cap. 176. initio sec. VII., tum NICEPHOR. L. 3. cap. 37. referunt Judæum, deficiente aqua, in necessitate baptizatum fuisse arena, subitoque a morbo, a quo fuerat correptus, convaluisse; ergo valuerat hic baptismus, utpote miraculo comprobatus.

3°. In baptismo significatur ablutio interior; sed et alii liquores specie ab aqua distincti illam significare possunt; ergo et hi esse baptismi materia poterunt.

Ad 1^{am}. R. *N. Ass.* Utrumque rescriptum suppositivum, vel certo adulteratum fuit 1°. quia nullum tale responsum datum ab his Pontificibus in Archivis Romanis, nec aliqua collectione Canonum unquam reperiri potuit; 2°. tres duntaxat manuscripti codices hæc responsa referunt, sed sibi contradicendo; duo illa soli STEPHANO II., unus soli SIRICIO attribuit; nec in ipsa ratione historica consentiunt; 3°. quia nulli est verisimile summos illos Pontifices ignorasse traditionem tam communem, quæ nec infimos clericos laicosque latebat. Hinc et nota marginalis t. 6. Conc. Labb. monet, hæc, quæ in responso STEPH. de infantibus vino baptizatis extant: *Infantes sic permaneant in baptismo*, esse glossemata a librario quodam temere intrusum.

Ad 2^{am}. R. 1°. Permissa veritate historiæ, *N. Cons.* Gratia enim restituta sanitatis dari a Deo illi Judæo potuit intuitu baptismi *flaminis*, vel ob hujus bonam fidem. Et vero refert MOSCHUS, eum ardentissimum habuisse baptismi desiderium; et ob hoc fuisse sanitati redditum. Deinde si vera est historia, inde potius probatur dogma catholicum; nam, ut cit. auctor subdit, postquam eundem Ascalonem ad DIONYS. episcopum duxissent: *Visum est B. Dionysio mittere fratrem illum ad Jordanem ibique baptizari*. NICEPHOR. vero ait, DIONYS. Alexandriae episcopo cum Ecclesia *visum est, aqua insuper ad eum modum initiatum juxta Ecclesiæ traditionem abluendum esse.*

Dixi: *Permissa veritate*; nam historia hæc saltem dubiæ fidei est; Cedrenus enim eam sub Antonino Pio contigisse ait; Niceph. sub Aurelio; Moschus scribit, hunc Judæum ductum fuisse ad Dionys. Ascalonis episcopum; Niceph. ad Dionys. Alexandria.

Ad 3um. R. N. min. 1°. Quia non omnes liquores ad abluendum apti sunt; saltem non ita perfecte mundant et abluunt, ut aqua, cum ex aliorum liquorum usu remaneat quædam adhuc infectio, odor, etc. 2°. Non habentur tanta copia, tam facile. Ac demum materia sacramenti non tantum ex analogia qualicumque cum effectu spirituali judicatur, sed principaliter exigit institutionem divinam ad suum effectum producendum.

ARTICULUS III.

DE MATERIA PROXIMA BAPTISMI.

19. *Præmitto*, Ablutionem in baptismo esse hujus materiam, nemo ambigit; universim enim materiæ proximæ nomine ea intelligitur actio, quæ materia remota applicatur; hæc vero actio in baptismo, ablutio sive baptizatio est juxta illud Matth. ult. *baptizantes eos*. Sed cum externa illa corporis ablutio modis possit tribus peragi, 1°. *immersione* in aquam; 2°. *aspersione* aquæ; 3°. *affusione*; hinc quæritur: quænam ex his ablutio necessaria sit necessitate sacramenti? Deinde cum ablutio una pluribusque vicibus fieri possit, utrum pariter necessaria sit trina vel immersio, vel aspersio, vel affusio; aut utrum una tantum? Ubi ante observandum

20. I. Immersionem trinam primis XII seculis perquam usitatam fuisse in Ecclesia, constat ex S. JUSTINO Apol. 1^a. n. 51., S. BASIL. L. de Spir. S. cap. 27., TERTULL. L. de Cor. mil. c. 3., S. AMBROS. L. 2. de Sacram. cap. 6. n. 19., S. GREG. L. 1. epist. 43. ad Leandrum (opp. t. 2. p. 332. B.), antiquissimis Græcorum Euchologiis ac Latinorum Ritualibus, tum ALCUINO, AMALARIO, WALAFRIDO STRABONE, et quotquot ferme de divinis officiis scripserunt. Quin S. THOMAS seculi XIII (obiit enim an. 1274.) 3. p. q. 66. a. 7. *tutius esse*, inquit, *baptizari per modum immersionis, quia hoc habet usus communior*. Utebantur hoc ritu passim veteres, ut exprimerent imitationem mortis Christi ac triduanæ ejus sepulturæ, ut S. LEO M. epist. ad episcopos Siciliae ait, ac Trinitatem personarum, ut TERTULL. L. contr. Praxeam cap. 26. inquit: *Non semel, sed ter ad singula nomina, in personas singulas tingimur*. Ac quo magis representarent spirituales regenerationem internam, sordiumque sive peccatorum depositionem, baptizandus depositis omnibus vestibus immergebatur, sic ut salutaris aqua supra caput coiret. A quo ritu soli ex hæreticis recesserunt postea Eunomiani, Arianæ hæresis monstrosus partus, qui baptizandos inverso capite immergebant usque ad pectus pedibus in sublime extantibus; ut refert THEODORETUS Hæretic. Fabul. L. 4. c. 3. (opp. t. 2. p. 236. 237.), et ante ipsum EPIPHANIUS Hæretic. 76. (opp. t. 1. p. 992. C.): ideo vero a cæteris corporis partibus prohibebant aquam, quod illas malas, execrandas dicerent.

21. II. Ab hoc tamen baptizandi ritu per immersionem duplex erat casus exceptus. *Primus*, si ægroti in extremo vitæ periculo baptismum expeterent; tunc enim decumbentibus in lecto conferebatur aspersione vel affusione, dictusque inde *Baptismus clinicorum*, de cujus valore cum dubitaret MAGNUS episcopus, ac S. CYPRIANUM consuleret, hic respondit valere, epist. 76. n. 13. et seqq. Ac valuisse vere judicio Ecclesiæ hunc baptismum, inde constat, quod baptizati clinici, si convaluissent, nunquam rebaptizati sint. Nec refert, quod postea ad ordines non admitterentur juxta varios canones; hanc enim legem plures condiderant Ecclesiæ, non quod invalidum putarent hunc baptismum, sed in pœnam gravis negligentiae, quod baptismum usque eo distulissent; tum, ut proposita hac pœna deterrentur alii a nimis morosa ac culpabili dilatione sacramenti tam necessarii. *Secundus*, si sufficiens ad immersionem aquæ copia ob necessitatem et circumstantias temporis haberi non posset, velut si baptizandus esset martyr in carcere; vel hic baptizare vellet alium, ut de S. LAURENTIO ejus martyrii Acta perhibent. Quin haud dubie sic Paulus in carcere Act. 19. *custodem carceris cum omni domo sua baptizavit*.

22. III. Ritus immersionis *trinae* postea initio seculi VII. Arianorum occasione nonnihil immutatus fuit in Hispania; cum enim Ariani Trinitatem dividerent, tres distinctas asserendo naturas, et ad hoc suum dogma exprimendum ter baptizandos immergerent; quin ex immersione trinâ, usitata etiam Catholicis, hos impugnandi occasionem sumerent, hi ad indivisam in Trinitate unitatem ac personarum consubstantialitatem significandam una ceperunt immersione uti; approbante S. GREG. M. L. 1. epist. 43., postquam ea de re consultus fuisset a LEANDRO Hispalensi episcopo, ut innuit Conc. TOLET. IV. an. 633. cap. 6. ac refertur Dist. 4. Can. 80. 85. *de Consecr.* In aliis tamen Ecclesiis ritus immersionis trinae perstitit usque ad sec. XIII. velut ex S. TH. discimus ante cit.: *Communiter, inquit, observatur in baptismo trina immersio, et ideo graviter peccaret aliter baptizans, quasi ritum Ecclesiæ non observans*.

23. IV. A seculo XIV. autem in tota ferme latina Ecclesia, abrogato immersionis ritu, alter per affusionem invaluit, hanc plerisque ritualibus Libris, qui ab eo tempore editi, præscribentibus. Dico: *ferme*, quia hic illic immersio adhuc saltem permissa, et aliquo in usu fuit, ut constat ex Rituali Romano PAULI V., Actis Ecclesiæ Mediolanensis, et Synodo BENEVENT. an. 1693. sub Cardinali URSINI postea summo Pontifice sub nomine BENEDICTI XIII. qui ipse ante Pontificatum parvulos baptizans eos immergebat. Ritum hunc affusionis nunc in Ecclesia latina receptum huic, soluto Conc. FLOR., graviter exprobravit MARCUS Ephesinus, aliique schismatici Græci hodie, asserentes, trinam immersionem esse de necessitate sacramenti, ideoque gravem in errorem incidisse Ecclesiam latinam: at immerito, ut nunc ex dicendis patebit.

24. *Dico I.* Ritus immersionis non est necessarius necessitate sacramenti; sed valet baptismus collatus sive per immersionem, sive per affusionem, sive per aspersionem.

Prob. contra Græcos. 1°. Ezechielis 36. baptismum prænuntians Propheta

inquit : *Effundam super vos aquam mundam*, quod passim de baptismo Patres accipiunt.

2°. Baptismum clinicorum validum censuit S. CYPR. juxta num. 21., Conc. ANTISSIOD. an. 578., MATISCON. II. an. 585. Can. 3. aliaque; nec usquam rebaptizari jubentur clinici, nequidem a Patribus, qui rebaptizantes dicti; ergo judicabant omnes immersionem non esse de necessitate sacramenti; alias rebaptizari debuissent; nec illorum baptismus potuisset haberi validus; sicut quia naturalis aqua est de necessitate sacramenti, si quis in quocumque vitæ periculo, deficiente aqua, baptizatus esset vino, similique liquore, qui specie ab aqua differt, nullum est sacramentum, itaque baptizati rebaptizari debent.

3°. Valuit baptismus, nec uno unquam contradicente in Ecclesia, qui conferebatur in carcere sola affusione aquæ, ut quando S. Laurentius aqua ex urna effusa baptizavit Romanum, aut Paulus Act. 19. custodem carceris cum suis, cujus baptismi plura exempla ex genuinis Actis Sanctorum refert MARTENIUS; sed quod est de necessitate sacramenti, nulla de causa omitti potest; vel secus sacramentum erit nullum. Huc refer factum S. Petri Apostoli, dum Act. 2. et 3. una vice tria, alia quinque hominum millia baptizavit; non enim est verisimile (quidquid sit, an absolute fieri potuerit), singulos immersione baptizatos fuisse.

4°. Quocumque modo applicetur baptizando aqua, manet sacramenti substantia, analogia et signum ablutionis internæ, quod solum requisivit Christus; plus enim neque ex Scriptura, neque Traditione potest colligi, quam necessariam esse ablutionem corporis in aqua, ablutio autem hæc non tantum immersione, sed etiam affusione, aspersione, fieri potest.

25. *Dico II.* Nec est de necessitate sacramenti trina sive immersio, sive affusio, sive aspersio; sed unica sufficit.

Prob. I. Ex praxi Ecclesiæ Hispanicæ juxta num. 22. approbata a S. GREG. epist. cit. in qua hæc habet : *Reprehensibile esse nullatenus potest, infantem in baptismate vel ter, vel semel mergere, quando et in tribus mersionibus personarum Trinitas, et in una potest divinitatis singularitas designari.* Porro, inquit ibid. S. Pater, sicut per immersionem trinam significatur tridua sepultura Christi; ita per unam unitas mortis, ac resurrectionis ob emersionem pariter unam.

Prob. II. Ratione; quia de necessitate baptismi est ablutio per aquam, modus vero ablutionis se huc habet tantum per accidens juxta dicta Concl. præc.; ergo multo magis quod vel ter, vel semel fiat ablutio.

26. *Obj. I. contr. Concl. 1^{am}.* 1°. Teste EUSEBIO. L. 6. Hist. cap. 43., CORNELIUS Papa cum Synodo Romana dubitavit de valore baptismi dati per effusionem Novatiano in lecto decumbenti; ait enim epist. ad Fabianum Antiochenum apud EUSEB. cit. *In ipso quo jacebat lectulo profusus baptismum suscepit, si tamen hujusmodi baptismum suscepisse dicendus.* Deinde declarat, non debuisse eundem ad ordines suscipi, quod licitum non sit, quemquam eorum, qui in lectulo, urgente vi morbi, sicut Novat., perfusi fuissent, in clerum assumi. 2°. S. CYPR. dum respondet MAGNO juxta num. 21. cuique permittit libertatem sentiendi et faciendi, quid velit, ac si quis nullum judicaret baptismum clinici, hunc rebaptizandi.

27. *Ad 1um.* R. N. dubitasse Pontificem de talis baptismi valore; alias de rebaptizando Novat. actum fuisset, de quo tamen nequidem ulla quæstio mota fuit, sed dubitabat de effectu ejusdem et fructu, eo quod Novat. gravi justaque tum ob improbitatem laboraret suspicione, an recta fide intentioneque baptismum suscepisset; tum quod post baptismum contra morem Ecclesiæ suscipere nolisset confirmationis et Eucharistiæ sacramenta. Quod vero tales arcerentur ab ordinibus, causa fuit tum, quam supra dedimus num. 21., tum quod non sufficienter instructi mysteriis fidei essent, ut ea nec aliis debite possent tradere, ac sacerdotii obire munera, quod in articulo mortis baptizari volentes, non tam motu proprio, quam mortis metu videantur baptismum admisisse juxta illam S. AGG. sententiam : *Pœnitentia sera raro vera.* Atque his de causis CORNEL. improbasse Novat. ordinationem, constat ex CORNELII epist. ad Fabian. cit. apud EUSEB. cit. loc. Unde nullo fundamento, nec idoneo teste, sed contra auctoritatem cit. ait Theologus Salisburgensis in Theol. t. 10. num. 39. hoc an. 1769. edita, ideo ita baptizatos fuisse ab ordinibus prohibitos, quod baptismum non ex motivo amoris, sed solo metu gehennæ crederentur suscipere, ex quo anticipato, ait, posse colligi, quid Patres illi senserint, de modernorum Theologorum sat frequenti sententia, qui attritionem ex pœnarum metu conceptam ad sacramentum pœnitentiæ sufficere docent. Nec verbum enim de hac causa excludendi ab ordinibus clinicos fit vel apud CORNEL., vel apud EUSEB., vel ullibi mentio. Et vero semper suspecta visa est Patribus pœnitentia ad articulum mortis dilata universim, ex quocumque tunc motivo concepta, eo quod actus sive ex motivo amoris, sive virtutis inferioris semper tunc sit suspectus, sitne serius et efficax, vel potius metu mortis extortus, non serius, nec efficax.

28. *Ad 2um.* R. S. CYPR. epist. cit. distincte hunc baptismum judicat validum: nec ipse ideo unquam rebaptizavit clinicos. Alterum pro modestia sua addidit, quod res nunc nondum esset judicio solemnæ Ecclesiæ decisa; unde aliter judicantes damnare ipse non audebat. Sicut nimirum in controversia de baptismo hæreticorum, essetne validus; licet ipse teneret negativam sententiam, ac rebaptizaret baptizatos ab hæreticis; aliis tamen aliter judicantibus et sentiendi et agendi relictam libertatem voluit, quin damnare præsumeret episcopos, qui stabant pro ejus valore baptismi.

29. *Obj. II. contr. Concl. 2^{am}.* 1°. Complures SS. Patres trinam immersionem dicunt esse Traditionis Apostolicæ. *Prob. Ant. TERTUL. de cor. militis c. 3. Solius, inquit, traditionis titulo... aquam adituri... sub antistitis manu contestamur nos renuntiare diabolo, et pompæ, et angelis ejus: de hinc ter mergitamur.* S. BASILIUS de Spiritu sancto c. 27. n. 66. *Alia quidem habemus e doctrina scripto prodita, alia vero nobis in mysterio tradita recepimus ex traditione Apostolorum... Jam ter immergi hominem, unde haustum? Reliqua autem quæ fiunt in baptismo, veluti renuntiare satanæ et angelis ejus, ex qua scriptura habemus? HIERON. Dial. contr. Lucifer. n. 8. Multa quæ per traditionem in Ecclesiis observantur, auctoritatem sibi scriptæ legis usurpaverunt, velut in lavacro ter caput mergitare.*

2°. PELAG. II. summ. Pontif. epist. ad Gaudentium relatus Can. *Multi*

Dist. 4. de Consecr. immersionem trinam ab ipso, ait, *Christo tradente nos admoneri, in nomine Trinitatis trina etiam immersione sanctum baptismum unicuique tribuere.* Ac S. CHRYSOST. hom. de Fide (opp. t. 9. p. 855. E.), *Dominus, inquit, in tribus mersionibus corporis unum baptismum discipulis suis tradidit; ergo est juris divini præcepti.*

3°. In Conc. CONSTANTINOP. I. Can. 7. (Labb. t. 2. p. 952.), rebaptizari jubentur Eunomiani, qui mersione unica baptizabantur. Item Can. 49. inter sic dictos Apostolicos jubetur deponi presbyter, qui baptizaverit aliter, quam per immersionem trinam.

4°. Baptizari significat mergi; ergo cum Christus nos baptizari præceperit, simulque voluerit exprimi in baptismo trinitatem personarum, ter in baptismo mergi debemus.

30. Ad 1^{am}. R. D. Traditionis apostolicæ et divinæ simul N. latius dictæ, sive disciplinæ ab ipsis Apostolis usurpatæ C. Traditiones sunt apostolico-divinæ, quas Apostoli a Christo acceptas nobis tradiderunt, quarum proinde Apostoli non auctores, sed tantum promulgatores fuerunt. De tali loquitur Apostolus 1. Cor. 7. 10. *Præcipio non ego, sed Dominus.* Aliæ apostolico-humanæ, dum ipsi Apostoli quædam ordinarunt, feceruntve, velut dum ait ibid. v. 12. *Cæteris ego dico, non Dominus.* Item: *Cætera, cum venero, disponam.* Ita et S. AUG. epist. 118. ad Januar. (al. 54. n. 8.), Eucharistiam non esse dandam nisi jejunis, probat ex traditione apostolica; sed hæc juris tantum humani est. De hac traditione loquuntur Patres, dum immersionem trinam docent esse traditionis apostolicæ.

31. Ad 2^{am}. R. N. Cons. 1°. Quia neque omnia, quæ Christus fecit, etiam in sacramentorum administratione, præcepti idæo divini sunt; sic lotio pedum in ultima cœna facta a Christo, antequam Eucharistiam celebraret, non ideo ex præcepto, vel de necessitate hujus sacramenti est. Eodem modo se habet trina immersio. 2°. Quia nec PELAG., nec CHRYSOST. hoc intendunt, trinam immersionem esse ratione sui præceptam, sed quod Christus præceperit baptizari in nomine et cum expressione Trinitatis; quod deinde addunt de trina immersione, non nisi per congruentiam addunt; ac si dicant: ex præcepto debemus baptizari in nomine Trinitatis; convenit igitur nos ter in baptismo mergi. Ratio sic exponendi in specie PELAG. est, quod in epist. ad Gaudentium reprobet baptismum Bonosianorum, qui formam vitabant, cum non in nomine Trinitatis, sed tantum *in mortem Christi* baptizarent, contententes hoc esse præceptum Evangelicum; hinc inferebant, oportere igitur baptizandos mergi semel, quia Christus tantum semel est mortuus; *baptizabant enim*, ait ibid. S. Pater apud IVONEM in Decr. pag. 24. *solummodo in mortem Christi.* Sed ait S. Pater *ex præcepto evangelico nos admoneri, baptizari in nomine Trinitatis;* unde infert velut ex opposito per congruentiam, debere nos non mersione una, sicut Bonosiani faciebant propter unitatem mortis Christi, sed trina baptizari ob tres personarum; adeo hæc: *evangelicum præceptum* ad formam baptismi, non ad mersionem trinam pertineant. Patet amplius inde, quia pro ratione sui responsi hæc præcise Christi verba subdit: *baptizate omnes gentes in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti;* vultque Bonosianos per solam pœni-

tentiam reconciliari Ecclesiæ, si modo in nomine Trinitatis fuerint baptizati, nihil memorando, an etiam trina mersione.

32. Ad 3^{am}. R. D. Jubentur rebaptizari ob mersionem unam N. ob formam vitatam C. Baptizabant enim Eunomiani non in nomine Trinitatis, sed in mortem Christi: *Non enim, sunt verba Canonis, dixit nobis Dominus, in morte mea baptizate, sed: euntēs... baptizantes eos in nomine Patris, etc.*

Ad Can. vero 49. Apostol. R. Ideo talem pœnam statutam fuisse, quod presbyteri privati non sit; ritum aliquem novum sua auctoritate contra communem Ecclesiæ, qualis erat trina immersio, invchere.

33. Ad 4^{am}. R. Equidem verbum *baptizare* juxta græcum idem esse, ac *mergere, tingere*, ideoque huic sacramento baptismi nomen datum esse, quod communiter per immersionem conferretur; nihilominus vox eadem *baptizare, baptismus.* in hebræo, græco et latino, ac S. Scripturæ phrasi etiam frequenter quamvis ablutionem significat, ut dum in ea fit mentio baptismatis calicum, urceorum, lectorum, Marc. 7. sic et Luc. 11. Pharisæus, qui invitaverat Christum, cogitabat intra se de Christo: *Quare non esset baptizatus ante prandium, id est, non lavisset manus.* Trinitatem vero exprimi Christus non per materiam, sed formam voluit, Matth. ult.

ARTICULUS IV.

DE FORMA BAPTISMI. QUÆ VERBA IN HAC ESSENTIALIA SINT? ET UTRUM NECESSARIA SIT DISTINCTA PERSONARUM SS. TRINITATIS EXPRESSIO?

34. *Præmitto I.* Tametsi quoad materiam baptismi hæretici plerique, si forte Seleucianos et Hermianos exceperis, convenerint cum Catholicis; quoad formam tamen baptismi complures aberrabant, eam quoad substantiam depravando. Tales fuerunt

1°. *Gnostici*, teste S. IRENÆO L. 1. cap. 22. et EUSEB. L. 4. Hist. Eccl. cap. 11. *baptizantes in nomine Patris ignoti universorum, in veritate matre omnium, in eo, qui in Jesum descendit, in unione et redemptione et communionem virtutum.* Hos *Priscillianistæ*, scilicet Gnosticorum lues, secuti. Item *Marcosiani* eadem utebantur forma, teste EUSEB. Hist. L. 4. c. 11.

2°. *Montanistæ*, sic a Montano dicti, item Cataphryges, quod in Phrygia suos conventus haberent, qui baptizabant *in nomine Patris et Filii et Montani et Priscillæ*, quæ scilicet insignis vatis inter eos loco habebatur, ut refert S. BASIL. epist. Can. 1^a. ad Amphil. can. 1. Unde eos redeuntes ad Ecclesiam rebaptizari jussit LAODICENA Synodus an. 364. Can. 8. (Labb. t. 1. p. 1498.)

3°. *Sabelliani*, a Sabellio, qui suam circa SS. Trinitatem hæresin, in qua unam asserebant personam, in forma baptismi expresserant, quos proinde redeuntes ad Ecclesiam rebaptizari jussit an. 381. Conc. general. CONSTANTINOP. I. Can. 7.

4°. *Paulianistæ*, sic nuncupati a Paulo Samosateno, qui Christi negavit divinitatem; item *Photiniani*, a Photino Pauli Samosateni discipulo et impii dogmatis hærede, non in expressa personarum distinctione baptizantes, quas